

SUITDER

SDÜ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ

Süleyman Demirel University Journal of Humanities and Social Sciences

Sayı/Issue	62-Aralık 2024/ 62-December 2024
Makale Bilgisi/ Article Info	Derleme / Compilation
Başvuru Tarihi/ Submitted Date:	2 Eylül 2024
Kabul Tarihi/ Accepted Date:	1 Kasım 2024
Atıf/Citation:	Alaydin, N. N., & Temurcin, K. (2024). Beşeri Coğrafya Araştırmalarında Nitel Metodoloji ve Yaklaşımlar. Süleyman Demirel Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi. 191-202
DOI:	10.35237/suitder.1541934
Benzerlik / Similarity: %	%15

Beşerî Coğrafya Araştırmalarında Nitel Metodoloji ve Yaklaşımlar

Qualitative Methodology and Approaches in Human Geography Research

Necibe Nur ALAYDIN* - Kadir TEMURÇİN**

Öz

1960'lı yılların sonlarında kantitatif coğrafyaya alternatif olarak, insan-mekân ilişkisini ve deneyimlerini anlama noktasında, coğrafyacılar arasında nitel yönetime bir merak uyanmıştır. Gerek bireyin veya toplumun davranışlarını daha iyi anlamak gerekse olaylara bütüncül bakmak amacıyla son yıllarda özellikle beşerî coğrafyacıların nitel yönetime olan ilgisi hiç olmadığı kadar artmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma yönteminin coğrafya disiplini içindeki yeri ve öneminden bahsedilmektedir. Bugünlerde beşerî coğrafyacıların genellikle bireylerin mekânla etkileşimini ve mekândaki deneyimlerini anlama noktasında nitel yönetime başvurdukları görülmektedir. Nitel yöntemden faydalanarak çalışmalarını daha güçlü bir yorumla açıklayabilmektedirler. Çalışmanın amaçlarından biri, son 50 yılda sosyal bilimler alanında etkinliğini giderek arttıran nitel araştırmaların beşerî coğrafya içinde nasıl konumlandırıldığını tartışmaktır. Bunun yanında, nitel araştırmanın beşerî coğrafyaya teorik ve metodolojik katkılarından bahsedilmektedir. Çalışmanın sonucu, bu araştırma türünün beşerî coğrafyada her zamankinden daha fazla görünür hale geldiğini ve bu yöntemin coğrafya bilimine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Ayrıca coğrafya disiplini içinde nitel araştırmalara katkıda bulunan çalışmaların sayısının az olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nitel Araştırma, Yaklaşımlar, Metodoloji, Beşerî Coğrafya.

Abstract

In the late 1960s, as an alternative to quantitative geography, an interest in qualitative methods arose among geographers in understanding human-space relationships and experiences. In recent years, the interest of human geographers in qualitative methods has increased more than ever, both to better understand the behavior of individuals or societies and to look at events holistically. In this study, the importance of qualitative research method in the geography discipline is discussed. Nowadays, it is seen

* Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, E-Posta: necibealaydin@sdu.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-1375-9046.

** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Isparta/TÜRKİYE, E-Posta: kadirtemurcin@sdu.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-8726-3756.

that human geographers generally use qualitative methods to understand the interaction of individuals with space and their experiences in space. By using qualitative methods, geographers can explain their work with a stronger interpretation. One of the aims of the study is to discuss how qualitative research, which has become increasingly effective in the field of social sciences in the last 50 years, is positioned within human geography. In addition, the theoretical and methodological contributions of qualitative research to human geography are mentioned. The results of the study show that qualitative research has become more visible than ever in human geography and that this method offers significant contributions to the science of geography. In addition, it is seen that the number of studies contributing to qualitative research within the discipline of geography is not small.

Keywords: *Qualitative Research, Approaches, Methodology, Human Geography.*

GİRİŞ

1960'lı yıllarda, gerek fen gerekse sosyal bilim uzmanları arasında, geleneksel bilim anlayışı eleştirilmeye başlanmıştır. Özellikle Khun'un ilk olarak 1962'de kaleme aldığı Bilimsel Devrimlerin Yapısı (The Structure of Scientific Revolutions) adlı eseriyle klasik bilim anlayışına karşı çıkışı ve paradigma tartışmaları üzerindeki büyük etkisi, bilim çevrelerince yeni bilimsel bakış açılarına ilgiyi doğurmuştur (Khun, 1982). Aynı dönemlerde coğrafya disiplini içinde de pozitivist paradigmanın önemini yitirip yerine postyapısalcı anlayışın benimsendiği görülmektedir (Harvey, 2019, s. 30). 1970'li yılların sonlarına doğru, özellikle hümanist yaklaşımın popülerliğinin artmasıyla birlikte, coğrafyada nitel metodolojiye bir yönelim söz konusu olmuştur. Şimdilerde, ekseriyetle sosyal, kültürel ve beşerî coğrafya alan araştırmalarında, sosyo-mekânsal ilişkileri veya sadece bireylerin deneyimlerini anlamak amacıyla yorumlayıcı paradigmadan yararlanıldığı, bu amaçla saha verileri toplanırken genellikle yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmamış görüşme tekniklerine başvurulduğu bilinmektedir (Dowling ve diğerleri 2016, s. 680).

Nitel araştırmalar sayesinde, herhangi bir olay veya durumun altında yatan ve gün yüzüne çıkarılmamış gerçeklerin anlaşılması mümkün olabilmektedir (Miles ve Huberman, 2016, s. 10). 1960'lı yıllardan sonra beşerî coğrafya içinde gelişen temel ilgi alanlarından biri, herhangi bir mekândaki insan davranışını anlamaktır (Cloke ve diğerleri, 2004, s. 2). Dolayısıyla nitel yöntemler coğrafyanın zengin bilgi kaynaklarından biridir (Dowling ve diğerleri, 2016, s. 679-683). Beşerî coğrafyadaki saha çalışmaları, tıpkı sosyal bilimlerin birçok alanında olduğu gibi, nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak yürütülmektedir. Nitel yöntemleri kullanmak, saha çalışma sürecini uzatmaktaysa da bu yöntem sayesinde katılımcılara daha yakın olmak, onları anlamak ve onlar hakkında empati kurmak mümkün olabilmektedir (Mikkelsen ve Nucci, 2015, s. 63).

Coğrafya disiplini içinde, aynı zamanda nitel yöntemlerin gelişmesine de katkıda bulunulduğu görülmektedir. Coğrafi bakış açısının nitel araştırmalarda yarattığı fark azımsanmayacak düzeydedir. Nitekim coğrafyacılar son dönemlerde post-hümanist epistemolojileri ve doğa-toplum ontolojilerini keşfetmeye başlamış ve böylece nitel araştırmalara katkıda bulunmuşlardır (Hay ve Cope, 2021, s. 13).

1. Nitel Araştırma ve Beşerî Coğrafyadaki Yeri

Akademik çalışmalar, benimsedikleri bilimsel bakış açısına göre nitel, nicel ve karma yöntemlere ayrılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020, s. 12). Nicel ve nitel yöntemler birbirinden tamamen farklı iki araştırma sürecini içermektedir (Bryman, 1988, s. 93). Nicel yöntemler daha çok sayısal verilerin toplanması ve analiz edilmesine dayalıyken, nitel yöntemler yoruma dayalı bir analizi temsil eder ve saha çalışmasını birincil veri kaynağı olarak kullanır (Yanardağ, 2019, s. 14).

Nitel araştırmalar, var olan herhangi bir teoriye dayanmanın ötesinde, tümevarımcı ve keşifsel niteliktedir. Ayrıca nitel araştırma süreci, araştırmayı yapan kişinin veriyi toplama ve analiz etme deneyimiyle biçimlenmektedir (Creswell, 2018, s. 65). Tek bir gerçeğin olmadığını savunan, durum ve olayları katılımcıların bakış açılarından anlamaya çalışan bu araştırma metodolojisinde toplanan veriler nicel araştırmalarda olduğu gibi sayılara indirgenemez (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 48). Aksine, nitel araştırmanın özünde yeni keşifler vardır (Maxwell, 2018, s. 3).

Nitel metodolojinin henüz yaygın olarak kullanılmadığı dönemlerde (1920-1930'lu yıllar), sosyolog ve antropologların insanların yaşamları ve dünyayı algılama biçimlerine dair sorular sordukları ve gözlemlerde buldukları bilinmektedir. 1960-1970'li yıllar arasında nitel araştırmayı konu edinen yayınlar ortaya çıkmaya başlasa da, özellikle 1980'li yılların başında nitel yöntemin tanıtılması ve anlaşılmasına katkıda bulunan çalışmaların sayısında bir artış gözlenmektedir. 1967'de Glaser ve Strauss, "Gömülü Kuramın Keşfi: Nitel Araştırma İçin Stratejiler" adlı kitabı yayımlayarak herhangi bir kuramı test etmek yerine, tümevarımsal analizle bir kuram oluşturma konusunda temel bir kaynak oluşturmuşlardır (Glaser ve Strauss, 2006). 1970'lerden sonra Bogdan ve Taylor (1975), Guba ve Lincoln (1981), Patton (1978) gibi araştırmacıların katkılarıyla bu türdeki yayınların sayısında artış yaşanmıştır. 20. yüzyılın son yıllarında ise akademik çevrede nitel metodoloji tam olarak kabul görmüştür. İlk olarak antropolog ve sosyologların ilgi duydukları nitel araştırma yöntemi; ilerleyen yıllarda eğitim, yönetim, sağlık gibi diğer birçok farklı alandaki araştırmacıların çalışmalarında kullandıkları bir yöntem olmuştur (Merriam, 2018, s. 6). Bir süre sonra, birçok dergide nitel çalışmalarla ilgili özel sayılar yayımlanmıştır. Bugün nitel araştırmayla ilgili sayısı yüzleri aşan çok sayıda kitap ve dergi bulunmakta, ayrıca nitel araştırma temalı konferans ve seminerler düzenlenmektedir.

Pozitivizm her ne kadar 19. yüzyıl sosyal teorisi ve felsefesinin zirve noktasında olsa da (Giddens, 2003, s. 171), son dönemlerdeki bilim anlayışında pozitivist paradigmaya eleştiri olarak ortaya çıkan postyapısalcı yaklaşımlar, bilimsel araştırmaların nesnel ve indirgemeci tutumlarına karşıt olarak daha öznel, bağlamsal ve keşifsel ilerlemesini mümkün kılmaktadır. Araştırmanın sınırlarını önceden kesin bir biçimde çizen metodolojilere alternatif olarak; araştırma sürecinde şekillenen, keşfedici ve yorumlamaya dayalı yöntemlere artık daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 40). Nitel araştırmalarda, var olan bir teoriyi veya bir araştırmacının bakış açısını doğrudan kullanmak yerine, tümevarımsal bir yol izlenmektedir (Creswell, 2018, s. 45). Tümevarımcı çıkarım sayesinde, öncüllerden ziyade, adım adım bulguların ne söylediğine odaklanılmaktadır (Reichenbach, 2013, s. 77). Bu da, araştırmacıyı yeni ve beklenmedik sonuçlara götürebilmektedir (Miles ve Huberman, 2016, s. 1).

Popper'a göre bilimin mantığında eleştirel bakış, yanlıılanabilirlik ve tecrübelerden yararlanma vardır (Popper, 2002, s. 29). Araştırma bulgularını genellemek yerine; bireyleri kendilerine özgü durumları içinde incelemek, ayrıca kişilerin karmaşık doğalarını olabildiğince detaylı bir şekilde açıklamak ve katılımcıların kendi görüşlerini de araştırma sürecinin farklı aşamalarına dâhil etmek artık hiç olmadığı kadar önemsenmektedir (Türk ve Ekşi, 2017, s. 13). Çünkü bireylerin deneyimleri, olayların ve yerlerin anlamları bir kural olarak genelleştirilemez; ancak çok yönlü ve akışkan bir gerçeğin parçasını oluşturur (Winchester ve Rofe, 2016, s. 8). Bu düşünceden hareketle nitel araştırmacılar da insanların kendi deneyimlerini nasıl yorumladıklarını ve deneyimlerine hangi anlamları yüklediklerini anlamaya çalışır. Örneğin, nicel yöntemde emekli olduktan sonra kaç kişinin yarı zamanlı bir işte çalıştığını araştırarak sayısal bir veri üretmek mümkünken; nitel yöntemde daha çok bireyin emekliliğine nasıl alıştığı, emekliliğiyle ilgili neler düşündüğü veya planladığı araştırılmaktadır (Merriam, 2018, s. 5).

Nitel yöntemde veri katılımcıyla birlikte yeniden oluşturulmaktadır (Kümbetoğlu, 2017, s. 37). Yorumlayıcı perspektif, öngörülerden yola çıkmak yerine, tüm araştırma süresi boyunca elde edilen veriler üzerinden yeni ve yaratıcı bulguların ortaya çıkmasını amaçlamaktadır. Ayrıca nitel araştırmacılara göre, herhangi bir olay, olgu veya durum doğal ortamında çalışılmalıdır.

Epistemolojik açıdan anlamlı bir nitel çalışma yapmak, katılımcılarla mümkün olduğunca haşır neşir olmayı gerektirmektedir. Bu da, çalışma sahasında olabildiğince fazla mesai harcamayı zorunlu kılmaktadır. Araştırmacı çalışma sahasında ne kadar uzun kalır ve katılımcılara ne kadar fazla içerden yaklaşır onları tanımaya çalışırsa onlarla ilgili daha çok bilgi sahibi olabilmektedir (Creswell, 2018, s. 147). Bu yüzden nitel araştırmacılar genellikle vakitlerinin büyük bir kısmını katılımcıların doğal ortamlarında geçirmeye önem verirler ve sahadaki bireylerle yakın temas hâlinde dirler. Örneğin; 65 yaş üstü bireylerin seyahatleriyle ilgili deneyimlerini emik yaklaşımla¹ incelemek isteyen bir araştırmacı, ilk olarak katılımcıların arasına dâhil olmakta, sonraki süreçte ise onlardan biri gibi davranmaktadır. Böylece katılımcıların güvenini kazanarak onlar hakkında daha doğru bilgilere ulaşabilmektedir. Ayrıca bu süreçte yaşlı turistlerin seyahatleri sırasında karşılaştıkları engelleri, mekânsal arayışlarını vs. daha iyi gözlemlene şansı elde edebilmektedir.

Nitel çalışmalar, herhangi bir “tek” ve “değişmeyen bir gerçeği” dayatmak yerine, çoklu anlam ve yorumları öne çıkarma eğilimindedir (Winchester ve Rofe, 2016, s. 8). Genellikle bireylerin gerçek olanı kendi dünyalarında nasıl inşa ettikleri üzerinde durmaktadır. Burada esas amaç, bireylerin yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamaktır (Merriam, 2018, s. 14). Bu perspektiften bakan araştırmacılar, insanların yaşadıklarını nasıl yorumladıkları, kişisel alanlarını nasıl inşa ettikleri, deneyimlerine ne tür anlamlar yükledikleriyle ilgilenmektedir. Ayrıca bu tarz yorumlayıcı bakış açısını benimseyen araştırmacılar arasında bağlamsal anlamayı, genellenebilirliğe tercih söz konusudur (Maxwell, 2018, s. 88). Çünkü bireylerin davranışlarının ancak bağlamlarla anlaşılabilirliği, bağlamı ihmal ederek sadece bireysel davranışlara odaklanmanın ise anlamlı olmayacağı düşünülmektedir (Miles ve Huberman, 2016, s. 102). Böylece deneyimler hakkında söylenen şeylerin anlam dünyası keşfedilmeye çalışılmakta ve bunu yaparken indirgemeci bir yaklaşım içerisine girilmemektedir.

Beşerî coğrafyada nitel araştırmanın gün geçtikçe ilgi görmesinin nedeni, bireylerin veya toplumların yaşamlarını ve çevrelerini anlamaya çalışmak, ayrıca onları aktif katılımcılar olarak çalışmaya dâhil etmek isteğiyle ilgilidir (Winchester ve Rofe, 2016, s. 16). Bilindiği gibi coğrafya bilimi, insan etkileşimlerinin mekânsal bağlamlarını yorumlamaya çalışmaktadır. Çağdaş beşerî coğrafyacılar yalnızca somut olanı değil, aynı zamanda soyut ve akışkan olanı da incelemektedir (Winchester ve Rofe, 2016, s. 3). Beşerî coğrafyada nitel araştırma, tipik olarak sosyo-mekânsal süreçleri ve insanların gündelik yaşamlarını anlamakla ilgilenir (Hay ve Cope, 2021, s. 36). Coğrafyada nitel yönleme ilgi duyulmasının nedenlerinden biri de, insan deneyimlerini anlama ve yorumlama noktasında nitel yöntemin sağladığı avantajlardan faydalanmaktır.

Beşerî coğrafyada ortaya çıkan karmaşık ve çeşitli araştırma soruları, çok sayıda yeni kavramsal yaklaşım ve araştırma yöntemine ilgi duyulmasını gerektirmiştir. Bu da günümüz coğrafya disiplininin farklı branşları arasında metodolojik farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitel araştırma, özellikle son yıllarda, beşerî coğrafya pratiğinin önemli bir parçası hâline gelmiştir (Delyser ve diğerleri, 2010, s. 4). Bununla birlikte, 1970’li yıllara kadar nitel yöntemin coğrafya araştırmalarında çok yer bulmadığına şahit olunmaktadır. Bundan sonraki yıllarda ise çoğunlukla hümanist, feminist ve bazı radikal coğrafyacıların insan deneyimini anlama noktasında nitel bir beşerî coğrafyayı savundukları görülmektedir (Delyser ve diğerleri, 2010, s. 5).

Gündelik hayatın karmaşıklığının, yaşanmış deneyimi şekillendiren etkilerin ve bireyin mekânla etkileşiminin bağlamsallıklarını ele alan nitel araştırma, coğrafya disiplini içinde her zamankinden daha fazla ilgi görmektedir. 1970’lerin başlarından ortalarına kadar, mekânsal bilimin temelindeki çatlaklar, özellikle sosyal bilimciler arasında tartışma konusu olmuş ve hem coğrafyadaki “kültürel dönüş”² hem de coğrafyacılar arasında nitel yöntemin daha çok tanınmasına zemin

¹ Emik yaklaşım, insan davranışlarını anlamlandırma noktasında onların davranışlarının yaşadıkları toplumsal yapı içinde üretilen kavramlarla açıklanması gerektiğini savunmaktadır (Erkenekli, 2012, s. 223).

² Kültürel dönüş, 1980’lerin ortalarında özellikle sosyal bilimlerde meydana gelen entelektüel değişimi ifade etmektedir. Bilindiği gibi, Carl Sauer’in öncülüğündeki geleneksel kültürel coğrafya, yeni toplumsal bağlamı açıklamaktan uzak olduğu için, yeni kültürel coğrafyacılar tarafından çok paradigmatik ve alternatif bakış açılarını kapsayan bir anlayışa yönelim olmuştur. Yeni kültürel coğrafya mekânsal dönüş de neden olarak mekânın yeniden keşfedilmesini sağlamıştır (Okur ve Bilgili, 2022, s. 257).

hazırlamıştır. 1980'lerin sonu ve 1990'ların başları, nitel coğrafyayla ilgilenen çoğu araştırmacı için birçok yönden bir dönüm noktası olmuştur (Cope, 2010, s. 42). Beşerî coğrafyadaki bu değişime ise çoğunlukla 1980'lerin ve 1990'ların feminist, post-Marksist ve postyapısalcı akademisyenler (Franz Boas, Joseph Conrad, Carl Sauer, Patrick Geddes gibi) öncülük etmiştir. Bunlardan "Araştırmacı, tekrar tekrar sahaya inmelidir." diyen Carl Sauer, ilk dönemlerdeki çalışmalarında yer yer test edilebilir hipotezleri formüle etse de, sonraki yıllarda ağırlıklı olarak tümevarımcı yaklaşımı benimsemiştir (Sauer, 1963, s. 315-321).

Coğrafyada nitel araştırmayı konu alan ilk çalışmalardan biri, 1988'de John Eyles ve David M. Smith'in birlikte yazdıkları "Qualitative Methods in Human Geography" (Beşerî Coğrafyada Nitel Yöntemler) adlı kitap çalışmasıdır (Cope, 2010, s. 25). Gerçekten de son otuz yıl (özellikle de son yirmi yıl), coğrafyacıların her zamankinden daha fazla nitel çalışma üretmesi ve nitel yöntemlerin daha fazla tartışılması, ayrıca bunu giderek daha eleştirel ve düşünümsel yollarla yapmasıyla dikkate değer ölçüde verimli geçmiştir (Cope, 2010, s. 25).

Coğrafyacıların feminizme ilgi duymaya başladığı yıllarda (1980 ve 1990'lı yıllar), aynı zamanda nitel yöntemle ilgilendikleri görülmektedir. Feminizm, nitel yöntemlerin gelişmesi ve daha geniş bir uygulama sahası bulmasına yardımcı olmakla birlikte, yeni tür coğrafi araştırmaların keşfedilmesini de sağlamıştır (Cope, 2010, s. 30). Beşerî coğrafyadaki nitel araştırma, insan deneyimlerine, duygulara, ilişkilere, farklılıklara, adaletsizliklere, kültürel uygulamalara ve yer üretimine değer veren, ayrıca bunları anlamaya çalışan epistemolojilerle örtüşmektedir. Çağdaş beşerî coğrafyadaki birçok epistemolojinin kökleri de, baskı ve eşitsizlikle doğrudan yüzleşen feminizm ve eleştirel ırk teorisi gibi objektif bakış açılarına dayanmaktadır (Hay ve Cope, 2021, s. 14).

Nitel yaklaşımlar, kısmen sayısallaştırılmış coğrafyaya bir tepki olarak, uzun süredir kültürel, sosyal ve feminist coğrafyayla güçlü bir ilişki içerisinde. Bilindiği gibi sayısal temelli, istatistiksel olarak analiz edilmiş nicel veriler, iklim değişikliğinden salgın hastalıklara, su havzalarından akıllı şehirlere kadar coğrafyanın bazı çalışma alanlarında yıllardır büyük önem taşımaktadır. Fakat bazı durumlarda insanlar ve yer arasındaki ilişkilerle ilgili sorular, büyük istatistiksel araştırmalara pek uygun değildir. Özellikle toplum refahı, yerel politika oluşturma ve farklı sosyal grupların bilimsel olarak daha iyi anlaşılması için derin çıkarımlara ihtiyaç vardır. Genel olarak kantitatif coğrafyaya olan ilginin azalması da, herhangi bir sosyo-mekânsal veya bireysel sorunu ampirik ve açıklayıcı bir şekilde çözme konusundaki yetersizliğinin fark edilmesi neticesinde olmuştur. Nitel coğrafi araştırma ise, insan ilişkileriyle ilgili açıklamalar yapma, insanların deneyimlerine anlamlar yükleme, ayrıca yerleri/mekânları ve doğayla toplum arasındaki ilişkileri daha iyi anlamak için daha fazla araştırmayı teşvik etme gücüne sahiptir (Hay ve Cope, 2021, s. 376).

2. Metodolojik Yaklaşımlar

Nitel ve nicel yöntemler, birbirinden farklı veri toplama ve analiz tekniklerini kullanmaktadır. Ayrıca ontolojik ve epistemolojik açıdan farklılık göstermektedir. Nitel bir araştırmada amaç, olaylara katılımcının penceresinden bakabilmektir. Bir bakıma katılımcıların sesi olmak istenir. Bu da emik, yani içeriden bakışa karşılık gelmektedir. Bu tarz bir araştırma yapılırken katılımcıları buldukları ortamda gözlemlemek, onların söylediklerini doğru anlamak açısından önemlidir. Nitel araştırmalarda genellikle "Bireylerin yer ve olaylarla ilgili deneyimleri nelerdir?" sorusu üzerinde durulur (Sayer, 1992, s. 45). Bu tür araştırmalar, insanların yaşam biçimlerini, öykülerini, deneyimlerini anlamaya yönelik bilgi üretmektedir (Strauss ve Corbin, 2007, s. 26). Burada değişkenler üzerinden bir neden-sonuç ilişkisi kurmak yerine; olay, durum, olgu ve deneyimleri kendi bağlamlarıyla anlama arayışına girilmektedir. Ayrıca doğru bir nitel veri, araştırmacıları yeni ve beklenmedik bulgulara götürebilmektedir (Miles ve Huberman, 2016, s. 1).

Nitel yöntemde en yaygın olarak üç veri toplama tekniğinden bahsedilir. Bunlar; *görüşme, gözlem ve dokümanların incelenmesidir* (Baltacı, 2019, s. 370). Saha araştırması esnasında yeri geldiğinde görüşmelerle toplanamayan veriler gözlemler arayıcılığıyla elde edilebilirken, bazen de gözlemlerin veremediği bilgilerin görüşmeler arayıcılığıyla toplanması mümkün olabilmektedir. Gözlem esnasında katılımcılarla mümkün olduğunca fazla vakit geçirmek ise onların kişisel deneyimlerine daha fazla tanık olmak demektir. Böylece araştırmacılar, süreci doğal ortamında gözlemleme fırsatı elde eder ve içeriden bir bakış kazanmış olur. Ayrıca gözlemin yapıldığı ortam, araştırmanın bağlamsal yönünü açıklama konusunda kolaylıklar sağlamaktadır. Tüm bunların yanında, sahadan elde edilen gözlem notlarıyla araştırmacı yazım aşamasında yoğun betimlemeler yapabilmektedir.

Nitel araştırmalar, bağlamsal anlamı genellenebilirliğe tercih eder (Maxwell, 2018, s. 88). Araştırma problemiyle ilgili değişkenleri birbirinden bağımsız incelemek yerine, bu değişkenler arasındaki ilişkiselliği ön plana çıkarmaya çalışır. Yani değişkenlerin tek başına anlamlı olmadığını, her değişkenin ilgili diğer değişkenden etkilendiğini ve bu birlikteliğin ilgili değişkene gerçek anlamı kazandırdığını varsayar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 45).

Bir diğer önemli konu, verilerin analizidir. Nitel veri analizi, nicel veri analizine göre daha derinlemesine ve karmaşık bir analiz sürecini içermektedir. Bulgular nicel veri analizindeki gibi sistematik veya standartlaştırılmış olmadığı için, nitel bulguların analizi daha zordur, denilebilir. Ayrıca nitel analiz anlamlar çıkarmaya başlar (Patton, 2014, s. 56). Zaten nitel araştırmanın doğasında, herhangi bir olayı veya durumu anlamak vardır. "Nitel veri analizinde amaç, sosyal gerçekliğin içerisinde gizil bir biçimde bekleyen bilginin gün yüzüne çıkartılmasıdır" (Özdemir, 2010, s. 323). Nitel analizin ilk aşamasında ses kaydına alınan görüşmeler yazıya geçirilerek transkripsiyonları çıkarılmaktadır. Sonrasında tüm transkripsiyon metinlerinin ayrıntılı olarak bütüncül okumaları yapılmaktadır. Ardından görüşme metinleri kodlanarak kategori ve temalar elde edilmektedir. Bir sonraki aşamada kategoriler arasındaki örüntüler belirlenirken; en son aşamada bu örüntülerin araştırma problemi ile arasındaki bağ kurularak elde edilen bulgular alan yazın, katılımcıların doğrudan ifadeleri ve araştırma sahasındaki gözlemlerden destek alınarak yorumlanmaktadır.

Nitel yöntemde, geçerlilik ve güvenilirlik aşamaları önemli kaygılardandır. Bu kaygıları minimum düzeye indirmek için gerek araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması gerekse verilerin toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması ve bulguların sunulması süreçlerinde özenli olunmalıdır. Nitel araştırmalarda geçerliliği ve güvenilirliği arttırmak için kullanılan yöntemlerden biri de veri çeşitlenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 91). Çoklu veri kullanımı, yapılan çalışmaya hem derinlemesine bakış kazandırmakta hem de çalışmanın güvenilirlik ve geçerliliğini arttırmaktadır (Creswell, 2018, s. 98).

Coğrafyacılar uzun zamandır çevre, insan ilişkileri ve benzeri konuların yorumlanmasında; katılımcı gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme ve arşiv taramalarına güvenmektedir (Delyser, 2008, s. 235). Beşerî coğrafya araştırmalarında, görüşme formlarına ek olarak katılımlı gözlemler, fotoğraflar, günlükler, sosyal medya, videolar vb. yararlanılan nitel veri toplama araçlarındandır (Dowling ve diğerleri, 2016, s. 683; Rowles ve Schoenberg, 2002, s. 241). Bunlardan özellikle görüşme, coğrafya disiplini içinde en yaygın kullanılan veri toplama araçlarından biridir (Dunn, 2021, s. 148). Bu teknik, araştırmacılara derinlemesine bilgi toplama olanağı sunmaktadır. Tekniğin en büyük dezavantajı ise uzun zaman almasıdır. Fakat katılımcıların belirlenmesinde, kolay erişilebilirlik ve gönüllülük esas alındığı takdirde görüşmeler nispeten daha hızlı ilerleyebilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020, s. 162). Bu sebeple, araştırma sırasında örnekleme daha kolay ulaşmak amacıyla hem bir katılımcı gibi davranarak içeriden biri olmaya hem de bu konuda güvenilir kişilerin yardımlarından faydalanmaya çalışılmalıdır. Ayrıca odak grup görüşmeleri de, coğrafya araştırmalarına büyük katkı sağlamaktadır. Odak grup; insan-yer ilişkilerine ilişkin ayrıntıları ve karmaşıklıkları araştırmak için tek başına veya diğer yöntemlerle birlikte kullanılacak oldukça etkili bir yöntemdir (Cameron,

2021, s. 5). Bu araştırma tekniği sayesinde coğrafyacılar çalışmalarında hem keşfedici hem de açıklayıcı bir tarzı benimseyebilmektedir.

Bilindiği gibi nitel araştırma, uzun bir zaman alabilmektedir. Bu durum, araştırma sürecinin gidişatında, araştırma sorularında, veri toplama tekniklerinde vs. değişime neden olabilmektedir. Hatta araştırma sahası ve araştırmaya katılacak bireyler dahi bu süre zarfında değişebilmektedir. Bu sebeple, araştırmayla ilgili ilerleyen dönemlerde herhangi bir sıkıntı yaşanmaması için pilot çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Pilot çalışmalar sayesinde önceden hazırlanan araştırma sorularının anlaşılabilirlik düzeyi ve geçerliliğini test etmek mümkün olabilmektedir. Yapılan ön görüşmeler, hem katılımcıların rahatsız oldukları hem de gereksiz gördükleri soruların mülakat formundan çıkarılmasını sağlamakta ve sorular yeniden şekillenmektedir. Ayrıca pilot uygulamalar, araştırma sahasının belirlenmesinde de yardımcı olabilmektedir.

Nitel araştırmada ortamın ve katılımcıların seçimi, sürecin önemli bir parçasıdır. Bu yaklaşımda bilgilerin genellenmesi amacı güdülmeyen için araştırmacılar küçük bir örneklem grubuyla çalışabilmekte (Cresswell, 2018, s. 157; Miles ve Huberman, 1994, s. 27) ve mülakatların gerçekleştirildiği kişiler genellikle amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmektedir. Ayrıca araştırma esnasında her önüne gelen örneklem grubuna alınmamaktadır (Balci, 2013, s. 166). Bunun yanında, örneklemin daraltılması hem yapılacak çalışmada daha emin adımlarla ilerlemeyi sağlamakta hem de zaman ve maliyet açısından çalışma için büyük kolaylıklar sağlamaktadır (Eco, 2020, s. 45). Burada örneklem büyüklüğüne karar vermek ise, izlenmesi gereken net bir yol olmadığından, nicel araştırmalara göre daha zordur (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020, s. 97). Bu noktada, verinin doyum noktasına ulaşması önemli bir meseledir.

Coğrafya disiplini içinde en yaygın kullanılan nitel araştırma desen veya modelleri arasında etnografya ve fenomenoloji yer almaktadır. Bilindiği gibi coğrafya, uygulamalı bir disiplindir ve coğrafyacılar genellikle saha çalışmalarıyla gözleme önem vermektedir. Bir mekânsal bilim olan coğrafyanın, odak noktası daha çok saha, doğal ortam ve katılımcı gözlem olan etnografya desenine ilgi duymasının en önemli sebeplerinden biri de budur. Özellikle 1980'lerden sonra coğrafyada yaşanan kültürel dönüşle birlikte etnografya çalışmalarına yönelim artmıştır. Bugün de hâlâ etnografya, özellikle kültürel coğrafyadaki en önemli araştırma modellerindedir (Chaudhuri, 2022, s. 180). Pozitivist paradigmaya alternatif bir bakış sunan fenomenolojiyle tanışma ise 1970-1980'li yıllar arasında Buttimer (1976), Relph (1976), Seamon (1979), Tuan (1977) gibi beşerî coğrafyacıların çalışmalarıyla olmuştur. Bununla birlikte Buttimer, coğrafyayı fenomenolojiye yaklaştıran ilk yapının esasen Vidal de la Blache'ın 1922'de yayımlanan "Principes de Geographie Humaine" (Beşerî Coğrafyanın Prensipleri) adlı eseri olduğundan bahsetmektedir (Buttimer, 1978). Ayrıca Buttimer ve Seamon'ın (1980) birlikte çıkardıkları "The Human Experience of Space and Place" (İnsanın Mekân ve Yer Deneyimi) adlı kitapta da fenomenolojinin izleri görülmektedir. Bunların yanında, durum çalışmaları da nispeten daha uzun bir süredir sosyal bilimlerde ve coğrafyada yer bulan nitel araştırma desenlerinden biridir (Baxter, 2021, s. 122). Araştırmacılara derinlemesine çalışma ve karşılaştırma imkânı sunan durum çalışmaları sayesinde coğrafyacılar hem farklı mekânlarda çalışmalarıyla ilgili kıyaslama yapabilmekte hem de herhangi bir birey, olay, olgu veya durumu çok yönlü olarak inceleyebilmektedir.

Coğrafyacılar, bir süredir yenilikçi metodolojiler arayışındadır. Çok yaygın olmasa da, 20. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkan "jeopoetik" yaklaşımıyla şiir merceğinden coğrafyaya daha yaratıcı katkılar sunmak amaçlanmıştır. Bu yaklaşıma göre coğrafyacı aynı zamanda yaratıcı bir jeosanatçıdır. Araştırma deneyimlerini ve sahayla ilgili gözlemlerini şiir arayıcılığıyla yeniden temsil etmektedir (Madge, 2014, s. 178). Bunun yanında "story map" tekniği aracılığıyla, yer temelli verileri insan deneyimleriyle birleştirerek özellikle görsel açıdan anlamlı coğrafi bilgiler üretmek mümkündür (Cope ve Hay, 2021, s. 13).

SONUÇ

Herhangi bir sosyal veya beşerî olguyu araştırmada tek bir yöntemin varlığından bahsetmek ne mümkündür ne de gerçekçidir. Nitekim bazı durumları açıklamada nicel metodolojinin yetersiz kalması, sosyal bilimciler arasında alternatif bakış açılarına karşı bir merak uyandırmış ve zamanla nitel yönetime de ilgi gösterilmeye başlanmıştır. Bugün coğrafya, çok çeşitli metodolojik ve kavramsal yaklaşımın beraber yer aldığı bir bilimdir. Coğrafya disiplini, önceleri pozitivist bilim anlayışı içinde konumlandırılrsa da 1960'lı yıllardan sonra ortaya çıkan paradigma değişimlerinden etkilenmiştir. Neredeyse 1970'li yıllara kadar nitel yönetime ilgisiz kalan coğrafyacıların, özellikle insan davranışlarını anlama ve bu konuda bütüncül bakabilme noktasında, sonraki dönemlerde nitel yönetime başvurdukları görülmektedir. Disiplin içindeki mevcut nitel araştırmaların büyük bir kısmı, tümevarımsal bir yol izlemekte ve betimleyici sonuçlar ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bir dönem pozitivist yaklaşımlar beşerî coğrafyada hâkimiyeti elinde tutsa da 21. yüzyılın coğrafyacılarının çalışmalarında anlam arayışına girmeleri nitel metodolojiye yönelmelerine neden olmuştur. Nitel çalışmalarda amaç, genellikle sınırlandırılmış herhangi bir konuyu derinlemesine araştırmaktır. Bir istatistikçi herhangi bir veriyi sayısallaştırmayı amaçlarken nitel araştırmacı veriyi anlamlandırma arayışındadır. Nitelde bulgular; sosyal, tarihsel ve mekânsal bağlamlarda ele alınır. Ayrıca bir bağlamdan elde edilen bulgular bir diğerine veya evrene genellenemez. Belirli ortamlardaki eylemleri keşfetmek ve anlamak, insan ilişkilerini incelemek ve insanların neden bu şekilde hissettikleri veya davrandıkları hakkında mümkün olduğunca çok fazla şey bilmek nitel çalışmalarla daha fazla mümkün olabilmektedir.

Nitel araştırmacılar çalışmalarının sonunda araştırma problemiyle ilgili bütüncül bir resim sunmaktadırlar. Böylelikle çalışmalarında bir yandan farklı bakış açılarını yansıtılabilmeleri mümkün olurken bir yandan da çalışmalarıyla ilgili birçok faktörün betimlemesini yapabilmektedirler. Araştırmacılar ayrıca faktörler arasındaki sebep-sonuç ilişkilerinden ziyade, her durumdaki faktörlerin karmaşık etkileşimlerini ortaya çıkarabilmektedirler. Bugünün beşerî coğrafyacıları basitleştirilmiş kavramsallaştırmaların ötesinde çalışırlar. Onlar sadece mekânı ve yeri değil, aynı zamanda mekânların, yerlerin ve insan davranışlarının karşılıklı ilişkisini anlamaya yönelik çaba gösterirler.

Çağdaş beşerî coğrafya çok çeşitli araştırma yöntemlerini benimsemektedir. 1960'lı yıllardan itibaren birçok disiplinde olduğu gibi coğrafya disiplini içinde de meydana gelen paradigma dönüşümleriyle beraber beşerî coğrafya alanında nitel yönetime bir ilginin doğduğu görülmektedir. Özellikle 1970'lerin sonlarında beşerî coğrafyacıların insan deneyimlerini anlama noktasında hümanist coğrafyadan etkilendikleri bilinmektedir. Coğrafya disiplini içinde önce hümanist ve ardından feminist akımın etkisiyle bireyi ve toplumu odağına alan çalışmaların sayısı artmış; bu durum ise nitel yöntemin çalışmalarda daha fazla kullanılmasını beraberinde getirmiştir.

Coğrafyada nitel yöntemlerin savunulmasındaki en önemli etkenlerden biri, feminist coğrafyacıların çalışmaları olmuştur. Günümüzde ağırlıklı olarak hâlâ pozitivist yaklaşımlar beşerî coğrafyada hâkimiyetini devam ettirse de postyapısalcı yaklaşımlardan beslenen çalışmaların sayısı da azımsanmayacak seviyededir. Nitel yöntemi kullanan beşerî coğrafyacılar kadın, çocuk, yaşlı gibi birçok yönden dezavantajlı grupların sesi olmayı amaçlamaktadır. Bu yöntemi kullanan beşerî coğrafyacıların ayrıca toplumsal yapılarla ve bireylerin deneyimlerine ilişkin temel sorulara yeni ve etkili yaklaşımlar getirdiği açıktır.

Sosyal bilimler içinde eskisine kıyasla daha fazla görünür olan nitel çalışmalar, özellikle nicel yöntemi kullanan araştırmacılar tarafından bazı konularda eleştirilmektedir. Bu noktada nitel araştırmacıların dikkat etmesi gereken belli hususlar bulunmaktadır. Öncelikle yapılacak araştırma, çeşitli veri toplama aracı ve kaynaktan beslenmelidir. Sahada uzun süreli gözlemler yaparak katılımcı grubuyla yakın temas kurmak ise araştırma sürecini yakından inceleme ve anlama imkânı sunacağı

için oldukça önemlidir. Ayrıca analiz süresince önyargılardan sıyrılarak katılımcıların deneyimlerine yükledikleri anlama tarafsız yaklaşılması gerekmektedir.

Extended Abstract

In recent years, the interest of human geographers in qualitative methods has increased more than ever, both to better understand the behavior of individuals or societies and to look at events holistically. In this study, the importance of qualitative research method in the geography discipline is discussed. By using qualitative methods, geographers can explain their work with a stronger interpretation. One of the aims of the study is to discuss how qualitative research, which has become increasingly effective in the field of social sciences in the last 50 years, is positioned within human geography. In addition, the theoretical and methodological contributions of qualitative research to human geography are mentioned. The results of the study show that qualitative research has become more visible than ever in human geography and that this method offers significant contributions to the science of geography. In addition, it is seen that the number of studies contributing to qualitative research within the discipline of geography is not small.

Although positivist approaches dominated human geography for a period, the search for meaning in the work of twenty-first century geographers led them to turn to qualitative methodology. The aim of qualitative studies is to investigate in depth any topic that is usually limited. While a statistician aims to quantify any data, a qualitative researcher seeks to make sense of the data. Qualitative findings are considered in social, historical and spatial contexts. Additionally, findings from one context cannot be generalized to another or to the universe. It is more possible with qualitative studies to explore and understand actions in particular settings, to examine human relationships, and to know as much as possible about why people feel or behave the way they do.

Today's human geographers work beyond simplified conceptualizations. They strive to understand not only space and place, but also the interrelationship of spaces, places, and human behavior. Contemporary human geography embraces a wide variety of research methods. With the paradigm shifts that have occurred in the discipline of geography, as in many other disciplines, since the 1960s, it can be seen that an interest in qualitative methods has emerged in the field of human geography. It is known that human geographers were influenced by humanist geography in understanding human experiences, especially in the late 1970s. Within the discipline of geography, the number of studies focusing on the individual and society has increased, first under the influence of the humanist and then the feminist movement; this has brought about the increased use of qualitative methods in studies.

One of the most important factors in the advocacy of qualitative methods in geography has been the work of feminist geographers. Although positivist approaches still dominate human geography today, the number of studies informed by poststructuralist approaches is also considerable. Human geographers who use qualitative methods aim to be the voice of disadvantaged groups such as women, children, and the elderly. It is clear that human geographers who use this method also bring new and effective approaches to fundamental questions about social structures and the experiences of individuals.

Qualitative and quantitative methods use different data collection and analysis techniques. It also differs from an ontological and epistemological perspective. The aim of a qualitative research is to look at events from the participant's perspective. In a way, it is desired to be the voice of the participants. This corresponds to the emic, or inside view. When conducting this type of research, observing the participants in their environment is important in order to correctly understand what they say. Qualitative studies, which are more visible than before in the social sciences, are criticized on some issues, especially by researchers who use quantitative methods. At this point, there are certain

issues that qualitative researchers should pay attention to. First of all, the research to be conducted should be fed by various data collection tools and sources. Establishing close contact with the participant group by conducting long-term observations in the field is very important as it will provide the opportunity to closely examine and understand the research process. In addition, during the analysis, it is necessary to strip away prejudices and approach the meaning that participants attribute to their experiences objectively.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baltacı, A. (2019). *Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 5(2): 368-388.
- Baxter, J. (2021). *Case studies in qualitative research*. (Ed.) Lain Hay & Meghan Cope. In: *Qualitative Research Methods In Human Geography*. Oxford University Press.
- Bogdan, R.C. & Taylor, S. (1975). *Introduction to qualitative research methods*. NY: Wiley.
- Bryman, A. (1988). *Quantity and quality in social research*. NY: Routledge.
- Buttimer, A. (1976). *Grasping the dynamism of the lifeworld*. Annals of the Association of American Geographers. 66 (2): 277-292.
- Buttimer, A. (1978). *Charism and context: The challenge of la geographie humaine*. (Ed.) Ley, D. & Samuels, M. S. In: *Humanistic Geography: Prospect And Problems*. London: Croom Helm.
- Buttimer, A. & Seamon, D. (1980). *The human experience of space and place*. London: Croom Helm.
- Büyüköztük, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cameron, J. (2021). *Focusing on the focus group*. In: *Qualitative Research Methods in Human Geography*. (Ed.) Lain Hay & Meghan Cope. Oxford University Press.
- Chaudhuri, S. (2022). *Ethnographic study: A new trend of research in cultural geography*. Journal of Interdisciplinary Cycle Research. pp: 180-189.
- Cloke, P., Cook, L., Crang, P., Goodwin, M.A., Painter, J. & Philo, C. (2004). *Practising human geography*. Sage Publication.
- Cope, M. (2010). *A history of qualitative research in geography*. (Ed.) Delyser, D. In: *Qualitative Geography*. SAGE Publications.
- Cope, M. & Hay, L. (2021). *Where are we now? qualitative research in human geography*. (Ed.) Cope & Hay. In: *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Canada: Oxford University Press.
- Creswell, J.W. (2018). *Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Çev. Mesut Bütün & Selçuk Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Delyser, D. (2008). *Teaching qualitative research*. Journal of Geography in Higher Education. 32(2): 233-244.
- Delyser, D. (2010). *Writing qualitative geography*. (Ed.) Delyser, D. In: *Qualitative Geography*. SAGE Publications.

Dowling, R., Lloyd, K. & Pearson, S.S. (2016). *Qualitative methods 1: Enriching the interview*. Progress in Human Geography. 40(5): 679–686.

Dunn, K. (2021). *Engaging interviews*. (Ed.) Lain Hay & Meghan Cope. In: *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford University Press.

Eco, U. (2020). *Tez nasıl yazılır?* İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Erkenekli, M. (2012). *Kültürel değer çalışmalarında yöntem ve sosyolojik araştırmalar için bir model önerisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 33: 221-230.

Giddens, A. (2003). *Sosyolojik yöntemin yeni kuralları yorumcu sosyolojilerin pozitif eleştirisi*. Çev. Ümit Tatlıcan ve Bekir Balkız. Paradigma Yayınevi.

Glaser, B.G. & Strauss, A.L. (2006). *The discovery of grounded theory strategies for qualitative research*. London: Aldine Transaction.

Guba, E. & Lincoln, Y. (1981). *Effective evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass.

Harvey, D. (2019). *Dünyanın halleri*. Çev. Kolektif (Şükrü Alpagut vd.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Hay, I. & Cope, M. (2021). *Qualitative research methods in human geography*. Oxford University Press.

Kuhn, T. (1982). *Bilimsel devrimlerin yapısı*. Çev. N. Kuyaş. İstanbul: Alan Yayıncılık.

Kümbetoğlu, B. (2017). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Madge, C. (2014). *On the creative re(turn) to geography: poetry, politics and passion*. Royal Geographical Society. pp:1-8.

Maxwell, J.A. (2018). *Nitel araştırma tasarımı etkileşimli bir yaklaşım*. Çev. Mustafa Çevikbaş. Ankara: Nobel Yayınları.

Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulamaları için bir rehber*. Çev. Selahattin Turan. Ankara: Nobel Yayınları.

Mikkelsen, C. & Nucci, J.D. (2015). *Qualitative methodologies in geography, contributions to the study of quality of life*. (Ed.) G. Tonon. In: *Qualitative Studies In Quality Of Life*. Springer International Publishing.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. Sage Publications.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (2016). *Nitel veri analizi*. Çev. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy. Ankara: Pegem Akademi.

Neuman, L.W. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. Essex: Pearson Education Limited.

Okur, M. & Bilgili, M. (2022). *Kültürel dönüş/coğrafi dönüş: yeni kültürel coğrafya*. (Ed.) G. Gürçay ve K. Manafidizaji . Akdeniz 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri içinde (s. 257-268). Mersin: UBAK Uluslararası Bilimler Akademisi.

Özdemir, M. (2010). *Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 11(1): 323-343.

Beşerî Coğrafya Araştırmalarında Nitel Metodoloji ve Yaklaşımlar

Patton, M. Q. (1978). *Utilization-Focused Evaluation*. Beverly Hills, CA: Sage.

Patton, M.Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Popper, K. (2002). *The logic of scientific discovery*. Routledge.

Reichenbach, H. (2013). *Bilime yeni pozitivist bakış*. Çev. Nusret Hızır ve Halil Vehbi Eralp. Ankara: Epos Yayınları.

Relph, E. C. (1976). *Place and placelessness*. London: Pion.

Rowles, G. & Schoenberg, N.E. (2002). *Qualitative gerontology: A contemporary perspective*. Springer Publishing.

Sauer, C. (1963). *Morphology of landscape*. (Ed.) J. Leighly. In: *Land and life: a selection of writings of Carl Ortwin Sauer*. Berkeley: University of California Press. pp. 315–50.

Sayer, A. (1992). *Method in social science: A realist approach*. Routledge.

Seamon, D. (1979). *A geography of the lifeworld*. St. Martin's Press.

Strauss, A. & Corbin, J. (2007). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage Publications.

Tuan, Y-T. (1977). *Space and place: The perspective of experience*. University of Minnesota Press: London.

Türk, T. & Ekşi, H. (2017). *Nitel desenler – etnografya*. İstanbul: Edam Yayıncılık.

Winchester, H. & Rofe, M. (2016). *Qualitative research and its place in human geography*. (Ed.) I. Hay. In: *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford University Press.

Yanardağ, A.A. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Ana akım yaklaşımlar, alternatif açılımlar*. (Ed.) Güney Çeğin, Vefa Saygın Öğütle, Ali Esgin. İçinde: *Strata İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

 SUITDER SÖZ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ Sakarya University Journal of Humanities and Social Sciences	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muaftır.
Katılımcı Rızası:	Katılımcı yoktur.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Telif Hakları:	Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	It is exempt from the Ethics Committee Approval
Informed Consent:	No participants.
Financial Support:	The study received no financial support from any institution or project.
Conflict of Interest:	No conflict of interest.
Copyrights:	The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.